

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

УДК 349

DOI [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2\(31\).554](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2(31).554)**О. І. Чокля***orcid.org/0000-0002-0815-4915**аспірант кафедри державознавства і права**Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України***А. О. Фальковський***orcid.org/0000-0002-2762-1021**кандидат юридичних наук, доцент,**доцент кафедри державознавства і права**Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України*СПЕЦИФІКА ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

Актуальність теми. Загальновизнано, що зайняття фізичною культурою і спортом є проявом здорового способу життя та складовою частиною здоров'я населення.

Фізична культура і спорт відіграють важливу роль у формуванні, збереженні та зміцненні рівня здоров'я громадян, підвищенні працездатності та збільшенні тривалості життя, фізичному та духовному розвитку населення, економічному і соціальному прогресі суспільства, утвердженні міжнародного авторитету держави у світовому співтоваристві. Висвітлення актуальних проблем сьогодення сфери фізичної культури і спорту, прогнозування подальшого розвитку цієї сфери, її державно-правового регулювання характеризує новизну цієї роботи й актуальність практичного значення її результатів.

Метою статті є виявлення особливостей державно-правового регулювання сфери фізичної культури і спорту в Україні, визначення проблем регулювання, розкриття системи правових джерел у галузі фізичної культури і спорту.

Для досягнення мети було сформовано такі завдання: проаналізувати нормативно-правову базу із вказаної проблематики, сучасний стан державно-правового регулювання сфери фізичної культури і спорту, окреслити й охарактеризувати правовідносини, що виникають у сфері фізичної культури і спорту, визначити проблемні питання сучасного законодавства в цій сфері та запропонувати можливі шляхи їх вирішення.

Стан наукової розробки. Особливості організації нормативно-правового забезпечення й управління у сфері фізичної культури і спорту є

предметом вивчення таких науковців, як С. Алексєєв, А. Апаров, Р. Бабій, Г. Бордюгова, І. Гасюк, А. Глашев, М. Журба, С. Забара, О. Завальнюк, Л. Захарова, В. Зуєв, І. Наставний, А. Палюх, І. Процик, О. Романишин, М. Ткалич та ін. У сучасній юриспруденції одним із найбільш дискусійних питань є доцільність виділення законодавчих норм у певних сферах правового регулювання в окремі комплексні галузі законодавства України. Відсутність у науковців і законодавців єдиного підходу до відокремлення спортивного права як самостійної галузі у національній правовій системі зумовлює проведення нових наукових досліджень із цих питань. Саме тому доцільно звернути увагу на вказану проблематику.

Виклад основного матеріалу. Відносини у сфері фізичної культури та спорту регулюються нормами різних галузей і підгалузей права, а тому їхнє правове регулювання має комплексний характер. Правовою основою таких відносин є норми конституційного права, міжнародного, адміністративного права, цивільного права, трудового права, господарського права тощо.

Наукові дослідження, які висвітлюють окремі аспекти правового регулювання у сфері фізичної культури та спорту, здебільшого проводили у межах галузевих юридичних наук, наприклад, міжнародного права, адміністративного права, конституційного права, цивільного права, господарського права тощо.

Як і в інших галузях права, основним нормативним документом правового регулювання фізичної культури і спорту є Конституція України [1].

Ст. 49 Конституції України передбачено, що держава дбає про розвиток фізичної культури та спорту. На наш погляд, закладення законодавцем в Основному Законі норм щодо фізичної культури і спорту саме у статті, яка регулює відносини у сфері охорони здоров'я, вказує на системний зв'язок між цими сферами. Представники цих сфер і науковці сходяться в думці, що задіяність громадян у зайнятті фізичною культурою і спортом прямо залежить від стану здоров'я населення. Отже, чим вищий показник залучення людей у зайнятті фізичною культурою і спортом, тим здоровішим є населення країни. Це зумовлює актуальність і важливість ролі формування успішної державної політики у сфері фізичної культури і спорту з огляду на те, що відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнані в Україні найвищою соціальною цінністю.

Водночас, за деякими оцінками фахівців, в Україні склалася критична ситуація у сфері фізичної культури і спорту: за офіційними даними, лише 13% населення залучено до занять фізичною культурою і спортом. Недооцінка державою соціально-економічної, оздоровчої та виховної ролі фізичної культури і спорту, відсутність чітко скоординованих програм взаємодії різних державних структур і громадських організацій, які беруть участь у фізкультурно-спортивному русі, негативно позначається на здоров'ї населення, соціально-економічному розвитку держави [2, с. 208]. Це відображає негативну статистику України із середньої тривалості життя. Експерти говорять, що Україна посідає одне з останніх місць за цими показниками в Європі. Середня тривалість життя українців у 2018 р. серед жінок становить у середньому 77 років, чоловіків – 67 [3]. Для порівняння: найвища в Європі тривалість життя у населенні Швейцарії – близько 84 років [4].

Тож перед нами постають цілком логічні запитання: чи виконує держава свій обов'язок перед населенням з розвитку та заохочення фізичної культури і спорту та чи належним і достатнім є нормативно-правово регулювання відносин у цій сфері.

Необхідно вказати, що в науковому середовищі існують полярні погляди на доцільність систематизації норм, які регулюють відносини у сфері фізичної культури і спорту. Деякі вчені, такі як А.М. Апаров та ін., дотримуються позиції про існування спортивного права як комплексної галузі права. Інші дослідники заперечують такий підхід. Зокрема, противники такого підходу вказують на необхідності визначення її комплексною галуззю законодавства, посилаючись на твердження представників теорії права про можливість існування виключно комплексних галузей законодавства [5, с. 46–47]. Так,

С.С. Алексєєв підкреслює, що всі ті сукупності норм, які в літературі відносили до комплексних галузей (транспортного, морського, страхового, банківського права та ін.), насправді не є підрозділами об'єктивно існуючої системи права. Усі вони належать або до галузей законодавства, або до галузей правової науки [6, с. 93–101]. Деякі вчені вказують на недоречність визначення спортивного права як окремої галузі, з огляду на відсутність специфічного для галузі права механізму та методу правового регулювання.

Автори цього дослідження вважають все ж таки більш переконливою думку А.М. Апарова, який визначає фізкультурно-оздоровчу та спортивну діяльність за своїм характером публічно-приватною, а спортивне право України – як комплексну галузь права, що характеризується поєднанням приватних і публічних механізмів правового регулювання, а також особливим правовим режимом, який є одним із системоутворювальних факторів цієї галузі права [7, с. 12].

Спортивне право має публічно-приватний характер, оскільки, з одного боку, суспільні відносини, що є його предметом, виникають на основі цивільних і трудових договорів, а з іншого – є суспільними відносинами у сфері оподаткування спорту, управління спортом тощо. Основою виникнення, розвитку та припинення спортивних правовідносин є цивільний або трудовий договори, тому приватний аспект стосується найбільшої групи суспільних відносин, які виникають між суб'єктами спортивного права [8].

Предмет спортивного права охоплює різноманітні суспільні відносини, саме тому в цій галузі можуть бути застосовані як імперативний, так і диспозитивний методи, а також метод координації в організаційно-управлінських спортивних відносинах [9, с. 142].

На нашу думку, саме збалансований диспозитивний метод регулювання фізкультурно-спортивних відносин за аналогією провідних країн Європи (Німеччини, Франції та ін.) із поєднанням імперативного методу зі сторони публічних адміністрацій (із чітким розподілом управлінських функцій державних органів та органів місцевого самоврядування) щодо створення належних умов для залучення населення у зайняття фізичною культурою і спортом є запорукою гармонійного розвитку всієї сфери.

Аналіз чинного законодавства досліджуваної сфери свідчить про наявність великого масиву правових норм, зокрема внутрішніх правил, положень, які цілком не належать до жодного з механізмів правового регулювання: конституційного, адміністративного, трудового, цивільного права та ін. Предметом регулювання окремих з них є, зокрема, правила прийому до спортивних клубів

і федерацій, регламенти спортивних змагань, правила трансферу гравців, антидопінгове законодавство, законодавство про спортивні третейські суди тощо. Особливість таких норм полягає у встановленні спеціальних вимог до спортивних клубів, професійних спортсменів тощо [10, с. 3–4].

Отже, сфера фізичної культури і спорту регулюється великою кількістю нормативно-правових актів, які умовно можна об'єднати у три групи: 1) нормативно-правові акти міжнародного характеру; 2) чинне законодавство України фізкультурно-спортивної спрямованості; 3) «*lex sportiva*» («м'яке спортивне право») – сукупність матеріальних і процесуальних норм (правил) різної юридичної природи як правової, так неправової регламентації [11, с. 35].

Основу міжнародного спортивного права становлять міжнародні документи загального характеру, загальновизнані засади міжнародного законодавства і міжнародні договори загального характеру (які містяться у статутах Організації Об'єднаних Націй, деклараціях і резолюціях Генеральної Асамблеї ООН, документах інших організацій із найбільш загальних і глобальних питань міжнародного правопорядку, багатосторонніх договорах (конвенціях), рішеннях Міжнародного суду). Спеціальні норми міжнародного спортивного права містяться в договорах, присвячених безпосередньо міжнародній спортивній діяльності. Двосторонні договори про співробітництво в галузі фізичної культури і спорту, які уклала Україна з багатьма країнами світу. Водночас Україна взяла участь у багатосторонніх договорах (конвенціях), таких як: Міжнародна конвенція про боротьбу з допінгом у спорті; Міжнародна конвенція проти апартеїду в спорті; Європейська конвенція про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, і зокрема футбольних матчів [12, с. 211–212].

Особливе місце також посідають міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України, які є частиною національного законодавства і застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства. До таких документів належать, наприклад, Загальна декларація прав людини, Європейська культурна конвенція, Антидопінгова конвенція [13, с. 628].

Крім того, варто відзначити такі акти міжнародного спортивного законодавства, як Основи Олімпійської хартії та Олімпійська хартія Міжнародного олімпійського комітету, а також міжнародні спортивні регламентні акти, як, наприклад, регламентні документи проведення Олімпійських змагань, статут Міжнародної федерації футбольних асоціацій (ФІФА), правила арбітражного трибуналу ФІФА, Антидопінговий кодекс ВАДА (Всесвітньої антидопінгової агенції) та ін. Важливою для визначення специфіки правового ре-

гулювання у сфері спорту є судова практика, наприклад, рішення Спортивного арбітражного суду (TAS), статuti спортивних клубів та ін. [14, с. 560].

Основне місце серед національного законодавства України посідає Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24 грудня 1993 р. № 3808-XII [15], який визначає загальні правові, організаційні, соціальні й економічні основи діяльності у сфері фізичної культури і спорту та регулює суспільні відносини у створенні умов для розвитку фізичної культури і спорту. Цей Закон розрізняє поняття «фізична культура» і «спорт».

Фізична культура – діяльність суб'єктів сфери фізичної культури та спорту, спрямована на забезпечення рухової активності людей з метою їх гармонійного, передусім фізичного розвитку та ведення здорового способу життя. Фізична культура має такі напрями: фізичне виховання різних груп населення, масовий спорт, фізкультурно-спортивна реабілітація. Сферами впровадження фізичної культури є: виробнича; навчально-виховна; соціально-побутова. Основними напрямками впровадження фізичної культури є: фізкультурно-оздоровча діяльність; фізичне виховання; розвиток масового фізкультурно-спортивного руху.

Спорт глумачать як діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямовану на виявлення й уніфіковане порівняння досягнень людей у фізичній, інтелектуальній та іншій підготовленостях шляхом проведення спортивних змагань і відповідної підготовки до них. Поняття фізичної культури та спорту співвідносяться як загальне й особливе, тож масовий спорт розуміють як складову частину фізичної культури. Спорт має такі напрями: дитячий спорт, дитячо-юнацький спорт, резервний спорт, спорт вищих досягнень, професійний спорт, спорт ветеранів, олімпійський спорт, неолімпійський спорт, службово-прикладний і військово-прикладний спорт, спорт осіб з інвалідністю тощо.

Водночас Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (далі – Закон) визначає законодавство України про фізичну культуру і спорт, зосереджено увагу на положеннях, що регулюють права громадян, засади державної політики, державне управління; повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики, суб'єкти сфери фізичної культури і спорту, а також містить положення про організаційне, кадрове, фінансове та інше забезпечення діяльності у цій сфері. Крім того Закон передбачає можливість здійснення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури і спорту, а також специфічну відповідальність у разі його порушення тощо.

Відповідно до ст. 16 Закону основною формою функціонування спорту є спортивні змагання. Спортивні змагання організовують за відповідни-

ми правилами з метою виявлення й уніфікованого порівняння досягнень людей у різних видах спорту, з офіційним визначенням переможців змагань.

На нашу думку, неоднозначним є положення ст. 39 Закону, згідно з якою спортсмен набуває статусу спортсмена-професіонала з моменту укладення контракту з відповідними суб'єктами сфери фізичної культури і спорту про участь у змаганнях серед спортсменів-професіоналів.

Із цим твердженням законодавця не можна повністю погодитися. По-перше, визначений Законом момент набуття спортсменом статусу спортсмена-професіонала у певних видах спорту не завжди залежить і збігається з таким юридичним фактом, як укладення контракту. Наприклад, у великому тенісі цей момент залежить саме від допуску заявленого тенісиста до змагань категорії професійних. Визначальною є позиція тенісиста у світовому рейтингу щодо чоловіків – в асоціації тенісистів-професіоналів (англ. Association of Tennis Professionals, ATP), а щодо жінок – у жіночій тенісній асоціації (англ. Women's Tennis Association, WT) [16].

У вказаному виді спорту для просування у світовому рейтингу не має значення існування контракту з певним клубом. По-друге, відносини тенісиста-професіонала можуть бути ніяк не оформлені із суб'єктами сфери фізичної культури і спорту про участь у змаганнях серед спортсменів-професіоналів, але це не буде перешкодою у продовженні професійної кар'єри тенісиста.

Закон забороняє під час заняття спортом використання стимуляторів, допінгових речовин та інших недозволених нормативно-правовими актами засобів. Особи, винні в порушенні законодавства у сфері фізичної культури і спорту, несуть цивільно-правову, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до Закону.

Щодо розвитку спорту вищих досягнень, олімпійського, параолімпійського руху, законодавець прийняв Закон України «Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні» [17]. Цей закон сприяє створенню передумов для успішної підготовки й участі членів збірних команд України в Олімпійських, Параолімпійських іграх, вихованню молоді засобами спорту в дусі олімпізму, залученню населення до здорового способу життя та зростанню міжнародного авторитету держави. Однак залишається незрозумілою відсутність у цьому Законі норм, що регулюють дефлімпійський рух в Україні, хоча ст. 24 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» рівнозначно описує ці два рухи у спорті для осіб з інвалідністю.

Важливим і прогресивним нормативним документом із погляду «фейр-плей» (англ. fair play – чесна гра), спортивної етики, антикоруп-

ційної діяльності та відповідальності у сфері спорту є Закон України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» [18]. Цей Закон створений для запобігання впливу на результати офіційних спортивних змагань корупційних правопорушень і порушень, пов'язаних із корупцією (далі – корупційних правопорушень) у сфері спорту, визначає засади, особливості суб'єктів і заходів запобігання та виявлення зазначених порушень і усунення їхніх наслідків, а також відповідальність за них. Зазначеним Законом 03 грудня 2015 р. доповнено Кодекс України про адміністративні правопорушення ст. 172-9-1, якою передбачено адміністративну відповідальність за порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних із маніпулюванням офіційним спортивним змаганням, а Кримінальний кодекс – ст. 369-3, що встановлює кримінальну відповідальність за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань.

Також на фоні останніх подій щодо порушень спортсменами-професіоналами різних країн міжнародних антидопінгових стандартів і правил велике значення має Закон України «Про антидопінговий контроль у спорті» [19]. Відповідно до положень цього Закону на території України організацію та здійснення антидопінгового контролю у спорті проводять із дотриманням вимог антидопінгового Кодексу Олімпійського руху та покладають на Національний антидопінговий центр із лабораторією антидопінгового контролю в його складі, який створює Кабінет Міністрів України. Встановлення факту вживання спортсменом допінгу відповідно до вимог антидопінгового Кодексу Олімпійського руху та компетентних органів спортивних організацій тягне за собою застосування санкцій, що можуть проявлятися у вигляді попередження, визнання недійсними спортивних результатів, позбавлення спортивних медалей чи призів, виданих у натуральній або грошовій формі, тимчасової чи довічної заборони на участь у спортивних змаганнях тощо [20, с. 284].

Окрім законів, спортивні відносини регулюються підзаконними нормативно-правовими актами, під якими в теорії права розуміють акти, що видають відповідно до закону, на підставі закону, для конкретизації законодавчих розпоряджень і їхнього трактування або встановлення первинних норм. Ці акти є обов'язковими для виконання, але вони не мають такого верховенства, як закони. До таких нормативно-правових актів належать укази і розпорядження Президента України, акти Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України [21, с. 334–335]. Розглянемо деякі з них.

Указом Президента України від 28 вересня 2004 р. № 1148/2004 затверджено Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту,

яка відображає ідею надання переваги загальнолюдським цінностям, задоволення потреби кожного громадянина країни у створенні належних умов для занять фізичною культурою і спортом [22]. Метою Доктрини є організація українського суспільства на поетапне формування ефективної моделі розвитку фізичної культури та спорту на демократичних і гуманістичних засадах. Стратегія цього документа полягає в тому, що фізичну культуру розглядають як складову частину загальної культури, суспільними проявами якої є фізичне виховання та масовий спорт, що є важливим чинником здорового способу життя, профілактики захворювань, організації змістовного дозвілля, формування гуманістичних цінностей і створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини. Також у ньому зазначено, що спорт сприяє досягненню фізичної та духовної досконалості людини, виявленню резервних можливостей організму, формуванню патріотичних почуттів у громадян і позитивному міжнародному іміджу держави.

З метою створення умов для реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту вищих досягнень, центральний орган виконавчої влади з фізичної культури і спорту розробляє Державну програму розвитку фізичної культури і спорту в Україні, яку надалі затверджує Кабінет Міністрів України [23]. Вказана програма спрямована на практичну реалізацію Закону та вперше з'явилася у 1994 р., а потім затверджувалася періодично, остання 01 березня 2017 р. та діє на період до 2020 р. Головною метою програми є визначення провідної ролі фізичної культури і спорту як важливого фактору здорового способу життя, профілактики захворювань, формування гуманістичних цінностей, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, сприяння досягненню фізичної та духовної досконалості людини, виявлення резервних можливостей організму, формування патріотичних почуттів у громадян і позитивного іміджу держави у світовому співтоваристві.

Зазначеній вище програмі кореспондує Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 р., затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2015 р. № 1320-р та спрямована на відведення фізичній культурі і спорту в Україні провідної ролі як важливого фактору здорового способу життя, профілактики захворювань, формування гуманістичних цінностей, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, сприяння досягненню фізичної та духовної досконалості людини, виявлення резервних можливостей організму, формування патріотичних почуттів у громадян і позитивного іміджу держави у світовому співтоваристві, за-

безпечення розвитку олімпійських видів спорту [24]. Досить важливим для стимулювання та інтеграції спортсменів із видів спорту осіб з інвалідністю є Постанова Кабінету Міністрів України від 06 серпня 2008 р. № 704 «Про деякі питання заохочення спортсменів з видів спорту осіб з інвалідністю України – чемпіонів, призерів Паралімпійських і Дефлімпійських ігор і їх тренерів» [25].

Значна кількість правових норм, які регулюють відносини у сфері спорту, містяться у відомчих нормативних актах міністерств. Серед актів Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту України (нині – Міністерство молоді та спорту України) доцільно вказати Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті на прикладні розробки у сфері розвитку окремих видів спорту та методики підготовки спортсменів, затверджений наказом від 29 березня 2006 р. № 995 [26], Положення про центри фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», затверджене Наказом від 31 січня 2014 р. № 323 [27]. Велику кількість нормативно-правових актів цього Міністерства присвячено затвердженню правил спортивних змагань у різних видах спорту. Серед актів Міністерства освіти і науки України необхідно відзначити Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх професійно-технічних навчальних закладах України, затверджене Наказом від 02 серпня 2005 р. № 458 [28], та ін.

На локальному рівні відносини, які складаються у сфері фізичної культури і спорту, регулюються розпорядженнями голів місцевих державних адміністрацій, нормативними рішеннями органів місцевого самоврядування, розпорядженнями керівників підприємств, установ, організацій спортивного спрямування. Такі правові акти мають прийматися відповідно до Конституції України, законів України, нормативно-правових актів Президента й Уряду та не суперечити їм [13, с. 627].

Висновки. Виходячи з аналізу чинного законодавства у сфері фізичної культури і спорту, можна зробити висновок, що в Україні існує достатня нормативно-правова база для успішного розвитку цієї сфери, однак таке регулювання здійснюється великим за обсягом, але значною мірою неупорядкованим масивом правового матеріалу, який охоплює як національне, так і міжнародне законодавство. Нинішнє (або чинне) законодавство має здебільшого декларативний характер, норми якого, хоч і проголошують загальноновизнані світові цінності, надбання та позитивні наміри держави у сфері фізичної культури і спорту, проте очевидним є відсутність механізму реалізації цих положень на практиці та, як наслідок, результат їх втілення у життя суспільства. Державна політика в цьому напрямі, попри закріплення у Конституції України та інших ак-

тах положень щодо сприяння розвитку фізичної культури і спорту, не приділяє цьому достатньої та необхідної уваги. Як наслідок, у нашій країні відсутні сучасні та належні умови для зайняття масовим спортом, а також для спеціальної підготовки та тренування спортсменів-професіоналів. Прикро констатувати, що зусилля держави у цьому напрямі залишаються майже непомітними, а успішність спортсменів-професіоналів залежить від них самих, їхньої наполегливості, пристосованості до будь-яких умов тренувального процесу, самовідданості тренерів і від фінансових можливостей. Створення належних умов для професійного спорту має певний прогрес у видах спорту, де наші спортсмени вже досягли світових результатів, знову ж таки, завдяки їхнім зусиллям. Основна причина виявлених недоліків державного управління фізичною культурою і спортом – недооцінка органами управління соціальної ролі цього виду діяльності. Крім того, до таких причин можна зарахувати відсутність публічного контролю за виконанням попередніх рішень. Щоб удосконалити законодавство у сфері фізичної культури і спорту, доцільно розширити, конкретизувати та втілити взаємне кореспондування між нинішніми нормами, розробити із залученням спеціалістів у цій сфері ефективний механізм реалізації цих норм. Прийняття окремого Спортивного кодексу України навряд чи можна вважати доцільним, оскільки з огляду на комплексність сфери фізичної культури і спорту така кодифікація може й не усунути прогалини та суперечності, але необхідність у систематизації є беззаперечною.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.
2. Курс адміністративного права України : підручник / за заг. ред. В.В. Коваленка. Київ : НАВС, 2012. 808 с.
3. Тривалість життя українців все ще найнища в Європі. URL: <https://i-soc.com.ua/ua/news/trivalist-zhittya-ukrainciv-vse-shhe-naijnizhcha-v-evropi> (дата звернення: 12.05.2020).
4. Тривалість життя в Україні: як поліпшити стан системи охорони здоров'я. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/trivalist-zhittya-v-ukrajini-yak-polipshiti-stan-sistemi-ohoroni-zdorov-ya-ostanni-novini-50070695.html> (дата звернення: 12.05.2020).
5. Джафарова О.В., Іванов В.О. Спортивне право як підгалузь особливої частини адміністративного права. *Юрист України*. 2011. № 3. С. 44–49.
6. Алексеев С.С. Общие теоретические проблемы системы советского права. Москва : Госюриздат, 1961. 187 с.
7. Апаров А.М. Концепція спортивного права: огляд ключових аспектів. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Правознавство*. 2017. Т. 22. Вип. 1 (30). С. 6–19.
8. Гаро Г.О., Кушнір О.О. Спортивне право: огляд національного законодавства і міжнародних стандартів. URL: https://protocol.ua/ua/sportivne_pravo_oglyad_natsionalnogo_zakonodavstva_i_mignarodnih_standartiv/ (дата звернення 12.05.2020).
9. Забара С. Поняття та особливості методів спортивного права України. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 11. С. 141–144.
10. Рибчич І.Є. Правові аспекти державного управління сферою фізичної культури і спорту в Україні. *Державне будівництво*. 2015. № 1. С. 1–10.
11. Алексеев С.В. Международное спортивное право. Москва : Закон и право, Юнити-Дана, 2008. 895 с.
12. Тихонова М.А. Огляд джерел міжнародного спортивного права. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2012. С. 209–216.
13. Моргунов О.А. Поняття та система джерел спортивного права. *Форум права*. 2011. № 2. С. 624–629.
14. Чередник Р.В. Спорт як сфера правового регулювання: загальнотеоретичний аспект. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 60. С. 556–562.
15. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24 грудня 1993 р. № 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#n317> (дата звернення 12.05.2020).
16. Теніс. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%81> (дата звернення: 12.05.2020).
17. Закон України «Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні» від 14 вересня 2000 р. № 1954-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 43. Ст. 370.
18. Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань : Закон України від 03 листопада 2015 р. № 743-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-19> (дата звернення: 12.05.2020).
19. Закон України «Про антидопінговий контроль у спорті». *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 23. Ст. 112.
20. Чередник Р.В. Джерела (форми) спортивного права України. С. 279–289. URI: <http://hdl.handle.net/11300/1165> (дата звернення 12.05.2020).
21. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник / пер. з рос. Харків : Консум, 2001. 656 с.
22. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту. Указ Президента України від 28 вересня 2004 р. № 1148/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004> (дата звернення: 12.05.2020).
23. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 р. Постанова Кабінету Міністрів України від 01 березня 2017 р. № 115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF> (дата звернення: 12.05.2020).
24. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 р. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2015 р. № 1320-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1320-2015-%D1%80> (дата звернення: 12.05.2020).
25. Про деякі питання заохочення спортсменів з видів спорту осіб з інвалідністю України – чемпіонів, призерів Паралімпійських і Дефлімпійських ігор та їх тренерів. Постанова Кабінету Міністрів України від 06 серпня 2008 р. № 704. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2008-%D0%BF> (дата звернення: 12.05.2020).
26. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на прикладні розробки у сфері розвитку окремих видів спорту та методики підготовки спортсменів. Наказ Міністерства

України у справах сім'ї, молоді та спорту від 29 березня 2006 р. № 995. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0496-06/conv> (дата звернення 12.05.2020).

27. Про затвердження Положення про центри фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх». Наказ Міністерства молоді та спорту України від 31 січня 2014 р. № 323. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0310-14> (дата звернення: 12.05.2020).

28. Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх професійно-технічних навчальних закладах України. Наказ Міністерство освіти і науки України від 02 серпня 2005 р. № 458. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0909-05/conv> (дата звернення: 12.05.2020).

Анотація

Чокля О. І., Фальковський А. О. Специфіка державно-правового регулювання фізичної культури і спорту в Україні. – Стаття.

Незважаючи на велику кількість праць, присвячених дослідженню різних аспектів регулювання сфери фізичної культури і спорту в Україні, необхідно констатувати, що в юридичній літературі так і не сформовано усталеної позиції щодо систематизації норм цієї сфери. Питання наявності підстав і передумов для виділення юридичних норм, які регулюють відносини у сфері фізичної культури і спорту, в окрему галузь права або в окрему галузь законодавства, також є дискусійним. Досить багато й інших невирішених або недостатньо досліджених питань сфери фізичної культури і спорту, що вказує на актуальність досліджень у цьому напрямі.

Фізична культура і спорт відіграють важливу роль у формуванні, збереженні та зміцненні рівня здоров'я громадян, підвищенні працездатності та збільшенні тривалості життя, фізичному та духовному розвитку населення.

Мета статті – виявлення особливостей державно-правового регулювання сфери фізичної культури і спорту в Україні, визначення проблем такого регулювання, розкриття системи правових джерел цієї сфери.

Для досягнення мети було сформовано такі завдання: проаналізувати нормативно-правову базу із вказаної проблематики, сучасний стан державно-правового регулювання сфери фізичної культури і спорту, окреслити й охарактеризувати правовідносини, що виникають у сфері фізичної культури і спорту, визначити проблемні питання сучасного законодавства в цій сфері та запропонувати можливі шляхи їх вирішення.

У статті розглянуто та проаналізовано нормативно-правову базу сфери фізичної культури і спорту, правовідносини у цій сфері, сучасний стан державно-правового регулювання сфери фізичної культури і спорту, проблемні питання законодавства у цій сфері, запропоновано можливі шляхи їхнього вирішення.

Ключові слова: нормативно-правове регулювання фізичної культури і спорту, нормативна база, юридичне регулювання, правовідносини, галузь права, проблемні питання.

Summary

Choklia O. I., Falkovsky A. O. Specifics of state and legal regulation of physical culture and sports in Ukraine. – Article.

Despite the large number of works devoted to the study of various aspects of the regulation of physical culture and sports in Ukraine, it should be noted, that the legal literature has not formed a well-established position of scholars on the feasibility of systematization of norms in this area. The question of the existence of grounds and prerequisites for the allocation of legal norms governing relations in the field of physical culture and sports in a particular area of law is also debatable. There are many other unresolved or insufficiently studied issues in the field of physical culture and sports, which certainly indicates the relevance of research in this area.

Physical culture and sports play an important role in shaping, maintaining, and strengthening the health of citizens, improving efficiency, and increasing life expectancy, physical and spiritual development of the population.

The purpose of the article is to identify the features of state and legal regulation of physical culture and sports in Ukraine, to identify problems of such regulation, to reveal the system of legal sources in this area.

To achieve this goal, the following tasks were formed: to analyze the legal framework on this issue, the current state and legal regulation of physical culture and sports, to outline and characterize the legal relations arising in the field of physical culture and sports, to identify problematic issues of modern legislation in this area and suggest possible solutions.

The article considers and analyzes the legal framework of physical culture and sports, legal relations in this area, the current state of state and legal regulation of physical culture and sports, problematic issues of legislation in this area, suggests possible ways to solve them.

Key words: normative-legal regulation of physical culture and sports, normative base, legal regulation, legal relations, branch of law, problematic issues.